

アイヌタイムズ

第 65 号

2016 年 11 月 4 日 (金) アイヌ語ペンクラブ

El AinuTimes n-ro 65 eldonita en la 4-a de novembro 2016
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Dokuga (1) **[Surku kor kunne-heporap]**

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

Dokuga sekor an re nu amkir utar inne nankor.

Dokuga anak Rinsi-moku Dokuga-ka Dokuga-zoku kikir ne ruwe ne.

Ne *gakumei "Euproctis subflava"* ne ruwe ne.
Nippon epitta *Dokuga-ka 50-syu* pakno a=eráman wa, oro un *Dokuga-zoku (Euproctis-zoku) 10-syu* pakno oka.

Dokuga-ka or ta surku-numa kor pe *dukuga-zoku* or un íkonpap patek ne ruwe ne.

Hokkaidou or ta etutanne, ehumkotuy, siraw, kamuysoya sekor an *gaityuu* ka an.

Néwaanpe opitta aynu or un arki kikir ne hike, *dokuga* anakne yayeraman sak no a=keré akusu ohonno okake ta a=kamí wen hi ka an ruwe ne.

Dokuga heporap néno uwosuвос tamanko, íkonpap, sanagi ne sukup kikir ne ruwe ne.

Tamanko wano sukup kikir pakno 1 pa síran. Íkonpap ne ríya ruwe ne.

Dokuga (1) **[t.e. Venena noktopapilio, aŭ Eŭprokto]**

(Esperanto)

Eble multaj japanoj aŭdas la japanlingvan nomon *Dokuga*. (*Dokuga* estas "Venena noktopapilio" aŭ "Eŭprokto" Esperante.)

La eŭprokto estas la insekto klasifita en eŭprokto-genro de eŭprokto-familio en lepidoptero-ordo.

La scienca nomo estas "*Euproctis subflava*".

En Japanio en eŭprokto-familio ĉirkaŭ 50 specioj estas konataj, kaj en eŭprokto-genro el la familio ĉirkaŭ 10 specioj troviĝas.

Nur la larvoj de eŭprokto-genro el insektoj de eŭprokto-familio havas venenajn pikilajn harojn. En Hokkajdo troviĝas malutilaj insektoj kiel Moskito, similio, tabano, vespo kaj aliaj.

Ĉiuj tiuj insektoj celas homon. Sed la eŭprokto ne celas homon. Tamen, se oni tuŝas ĝin senkonscie, post iom da tempo ĝi kaŭzas haŭtinflamon(, aŭ dermatiton). Tiel ĝi embarasas homon.

La eŭprokto, same kiel noktopapilio kaj papilio, de ovo naskiĝas larvo, kiu maturiĝas per metamorfozo al pupo kaj imagino.

Unu jaro pasas de la ovo ĝis la imagino. La larvo travintras.

Íkonpap wan suy akkari kap anu kor poro wa sukup ruwe ne.

Ne íkonpap setur ta oka surku-numa a=kamí ciwre kor a=kamí wen ruwe ne.

Surku-numa or un usa *dokusei-bussitu* oka ruwe ne.

Kasiun sine suy ciw yakun ap néno hepita niwkes pe ne ruwe ne.

Íkonpap numa us pe ne ruwe ne.

Pon i ta netopake iroho ruhure (*orenzi iro* ne) wa, sukup kor kunne ruwe ne.

Ne íkonpap anak surku-numa us pe ne wa, atpake ta poro (*suuhyaku*) numa us wa nani *sanagi* ne etok ta síporo (*600-man*) akkari numa us ruwe ne.

Íkonpap *mayu* kar wa oro un kapu anu wa *sanagi* ne ruwe ne.

Sukup kikir ne hi ta matne-kikir patek *mayu* or oma surku-numa honi or ta usi wa *mayu* wano san ruwe ne.

Matne-kikir 500 pakno an tamanko tak sanke wa, ne hi ta surku-numa tamanko ka esiru ruwe ne.

Ne surku-numa us tamanko anak cikap ka nep ka emaka wa somo e kusu néno iki p ne kuni a=ramú.

Samormosir ta, matne kunne-heporap ancikar ta ape or un paye hi iyotta a=erámpekamam pe ne korka, *Hokkaidou* or ta, ne íkonpap iyotta a=erámpekamam pe ne ruwe ne.

Íkonpap a=keré wa surku-numa a=kamkasike us akusu, hoskino sonno ponno mayayke=an humi ne.

Ne hi ta, surku-numa poroser a=kamkasike us patek ne wa somo ciwre kuni a=ramú.

Korka, a=tekéhe neya a=mipíhi neya ani ponno yaykiki=an yakun, surku-numa a=kamkasike ciwre wa yupke no mayayke=an humi ne.

Orowano, a=amíhi ani yupke no yaykiki=an akusu, ne surku-numa uwepakta rawne no ciwre wa ayne, a=kamíhi or un pon húre p oka hi a=pa nankor.

La larvo kreskas elŝeliĝante dekfoje kaj kelkfoje.

Dermatito okazas kiam la venenaj pikilaj haroj sur la larva dorso pikas homan haŭton.

La venenaj pikilaj haroj enhavas venenajn materiojn de kelkaj specoj.

Kaj la venenaj pikilaj haroj estas malfacile eltireblaj pro la pikilaĵo kun kontraŭaj dornetoj kiel fiŝhoko.

La larvo estas vila raŭpo.

La korpa koloro estas oranĝa kiam ĝi estas juna, kaj fariĝas nigra laŭ ĝia kreskiĝo.

La larvo, post ĝia eloviĝo kaj unuafoja elŝeliĝo, havas la venenajn pikilajn harojn. Komence ĝi havas kelkcentojn da haroj. Poste ĝi havas pli ol ses milionojn ĵus antaŭ pupiĝo.

La larvo ŝpinas kokonon, kaj elŝeliĝas en la kokono por fariĝi pupo.

Kaj ĉe la imaginiĝo, nur ino eliras el kokono algluante kaj portante la venenajn harojn sur sia ventro.

La imaginino demetas ĉiukaŭ 500 ovojn en amaso, tiam ĝi algluas la venenajn harojn sur la ovojn.

Oni pensas, ke la haroj gardas eŭprokton kontraŭ naturaj malamikoj kiel birdo kaj aliaj.

En la Japana Ĉefa Insulo (Honŝuo) kaj pli sude, la imagininoj, kiuj amasiĝas al strataj lanternoj dum nokto, embarasas multajn homojn. Sed en Hokkajdo la larvoj donas plej grandan damaĝon al homoj.

Se oni tuŝas la larvon, kaj la venenaj haroj alteniĝas al la haŭto, unue oni sentas jukon iomete.

Oni konsideras, ke tiam plimulto de la venenaj haroj nur alteniĝas al la haŭto.

Kaj se oni karesas al si la haŭton senvole per aŭ manplanto aŭ vesto aŭ aliaj, oni pikas al si la haŭton per la venenaj haroj, kaj la haŭto forte jukas sin.

Sekve oni forte gratas al si la haŭton per aŭ fingroj aŭ ungoj. Kaj tial la venenaj haroj kun la kontraŭaj dornetoj pikas la haŭton pli profunden, sekve oni rimarkas malgrandan ruĝaĵon en la haŭto.

Suu-zikan okake ta, ne hŭre p okari hup wa, naa yupke no mayayke=an humi ne.

Ne numa poronno a=kamkasike ciwre yakun, ne uske epitta hŭre wa poronno hup ruwe ne.

I syuukan pakno utur ta néno an pe ne nankor.! Somo ne kuni, mak iki=an yak pirka ya?

Iyotta hoskino, surku kor kunne-heporap oruspe naa a=eráman yak pirka ruwe ne.

Okake ta an *gou* ka ta, suy ku=kampinuye kusu ne.

Post kelkaj horoj la ĉiukaŭaĵo estas ŝvelanta, kaj la jukado fariĝas pli forta.

Se per multaj haroj oni pikiĝas, ĉiuj pikitaj partoj ŝvelas vaste kaj ruĝe.

La jukado daŭras dum ĉirkaŭ unu semajno.

Do kion ni faru por antaŭgardi nin kontraŭ tia akcidento?.

Por tio estas grave, ke unue oni sciu ekologian sistemon de eŭprokto.

Daŭrigota. Mi raportos tion en estonta numero.

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.

Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),

2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.

La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,

Adreso: HAMADA Takaŝi

1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,

e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),

TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi kontaktu Esperante, jene.

e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.

2. *Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.*

3. *La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.*

4. Verda litero estas Esperanta.